

ปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477¹

ศรัณย์ธรณ์ ประเทืองสถาปติ²

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากความเป็นมา วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีอาญาประกอบกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันขั้นตอนและกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริงนั้น ยังคงมีปัญหที่ต้องเร่งทำการแก้ไขปรับปรุง ทั้งปัญหาการสอบสวนในคดีอาญา ตามมาตรา 133 ทวิ ปัญหาการใช้บันทึกภาพและเสียงในชั้นสอบสวน ปัญหาการสอบสวนผู้เสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบสวนในกรณีคดีเหตุโทษหรือที่มีโทษปรับอย่างเดียว ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม เพราะเนื่องจากการสอบสวนในคดีอาญานับว่าเป็นคันธารของกระบวนการยุติธรรม เป็นกลไกของรัฐที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา จำเลยและผู้เสียหาย ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยด้วยความสุจริต เทียงธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีได้รับความยุติธรรมด้วยกันทุกฝ่าย และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน เนื่องจากการสอบสวนคดีอาญา เป็นกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งและถือเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะการสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสอบสวนคือการตรวจสอบว่าคดีอาญาที่เกิดขึ้นผู้ต้องหาจะกระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

ดังนั้นในคดีอาญาการสอบสวนจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่จำเป็นต้องผ่านการสอบสวนก่อนจึงจะฟ้องคดีผู้ต้องหาต่อศาลได้ หากไม่มีการสอบสวนหรือการสอบสวนไม่ชอบก็จะมีผลต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ อันจะส่งผลให้การฟ้องคดีและการพิจารณาคดีในชั้นศาลเสียไปได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดห้ามไม่ให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ดังนั้น การสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงมีผลเท่ากับว่าไม่

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์คุณพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์รัล เล็งวิทยา

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เคยมีการสอบสวน ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดี และหากคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลแล้ว ศาลต้องมีคำพิพากษายกฟ้อง จึงกล่าวได้ว่า การสอบสวนคดีอาญาเป็นกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งและถือเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะการสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด

แม้ว่าในปัจจุบันนี้มีอาชญากรรมได้ว่าการสอบสวนและขั้นตอนในการสอบสวนนั้นมีความก้าวหน้าและทันสมัยมากขึ้น โดยการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้บังคับในระหว่างปฏิบัติการของเจ้าพนักงาน เพื่อให้ประชาชนได้รับความเป็นยุติธรรมก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าการบัญญัติกฎหมายในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาบางประการยังคงมีช่องว่างของกฎหมายที่ให้ผู้รู้กฎหมายหรือ ผู้ใช้กฎหมายได้แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เพราะผู้รู้กฎหมายหรือผู้ใช้กฎหมายเหล่านั้นรู้ถึงการตีความกฎหมาย จึงทำให้กลายเป็นประเด็นปัญหา ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมและสามารถสรุปสาระสำคัญของแต่ละประเด็นปัญหาได้ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่งปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีอาญา (มาตรา 133 ทวิ)

ในการสอบปากคำเด็กซึ่งอยู่ในฐานะผู้เสียหายหรือพยานที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมาตราดังกล่าวนี้นี้ได้มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กถูกทารุณกรรม และตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยกำหนดว่าในการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวนนั้นจำต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วย ซึ่งประกอบด้วยคดีตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก หากเด็กร้องขอกฎหมายระบุว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจจะต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตราดังกล่าวนี้นี้กลับไม่ได้มีการกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ด้วย ทั้งที่ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่เกิดขึ้นมากในปัจจุบันและยังมีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับคดียาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติอย่างรุนแรง ดังนั้น จึงควรมีการนำเอาเรื่องยาเสพติดมาบังคับไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างสมบูรณ์

ประเด็นที่สองปัญหาเกี่ยวกับการใช้บันทึกภาพและเสียงในชั้นสอบสวน

ประเทศไทยมีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับการถามคำให้การหรือสอบปากคำชั้นสอบสวนไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหา พยาน ผู้เสียหาย โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดทำโดยการ “บันทึก หลักฐานเป็นหนังสือ” กล่าวคือ จะต้องบันทึกลงเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบหลักฐานที่เป็นหนังสือเท่านั้น จะใช้วิธีอื่นใดมิได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (20) ด้วยเหตุผลเพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นมีผลใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2477 เป็นวิธีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่แพร่หลาย และกระทำได้ง่ายจึงได้กำหนดไว้เป็นเช่นนั้น แต่อย่างไรก็ตามในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ดังนั้นการบันทึกจึงสามารถกระทำโดยวิธีการอื่นได้และมีประสิทธิภาพมากกว่าแบบเดิม ซึ่งตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 178/2564 เรื่องการบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา ได้มีการประกาศใช้บังคับ โดยกำหนดให้มีการใช้การบันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น การจับ และตลอดไปจนถึงการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานแห่งคดี เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยวัตถุประสงค์ของการสอบสวน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษซึ่งระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ประกอบกับมาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน แต่ทั้งนี้กลับพบว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีการนำเอาการบันทึกภาพและเสียงมาใช้บังคับ คงมีแต่ในคำสั่งข้อบังคับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉบับที่ 178/2564 ส่วนที่ 3 ว่าด้วยเรื่องการบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งระบุไว้ในข้อ 7 แต่เป็นดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะกระทำหรือไม่ก็ได้ กับทั้งยังไม่มีกฎหมายใดมาบังคับในชั้นสอบว่าในการสอบสวนในคดีอาญาจะต้องมีการบันทึกภาพและเสียงระบุไว้อย่างชัดเจนเหมือนอย่างเช่นในชั้นศาลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 236 ด้วยเหตุที่จึงส่งผลกระทบต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่ขัดกับหลักการสอบสวนคดีอาญาที่ต้องเป็นไปเพื่อความโปร่งใสและให้การคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องหาอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนว่าด้วยการบันทึกภาพและเสียงในชั้นสอบสวน เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนเกิดความโปร่งใสในขั้นตอนการสอบสวนมากขึ้นและเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนอันอยู่ภายใต้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้นว่าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนแม้ว่าจะอยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องหาก็ตาม

ประเด็นที่สามปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนผู้เสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศ

เนื่องจากการสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับ ความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะทราบ

ข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในกรณีการสอบสวนผู้เสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้น กลับพบว่าในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการสอบสวนผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจน คงมีแต่เพียงที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยเรื่องการสอบสวนเด็กเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนกับเพศให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสำคัญเกี่ยวกับสถานที่ที่ต้องจัดให้เหมาะสมสำหรับการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน โดยกำหนดให้ต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำ โดยแบ่งประเภทคดีประกอบด้วยคดีตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก หากผู้เสียหาย พยานหรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กร้องขอเท่านั้น เมื่อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นซึ่งเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อจิตใจของผู้เสียหายเป็นอย่างมาก ในบางรายอาจโดยทำร้ายร่างกายอีก ดังนั้น ในกระบวนการของการสอบสวนในคดีที่เกี่ยวกับเรื่องเพศนั้น จึงต้องมีวิธีการแบบพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดขั้นตอนการสอบ โดยในคดีของเด็กนั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสำคัญในสถานที่ที่เหมาะสมและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็ก ในขณะที่การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับเพศของผู้เสียหายทุกคนทั่วไป กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีการแยกการสอบสวนแบบพิเศษเช่นอย่างในคดีของเด็ก ทั้งนี้ การกำหนดให้มีการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับเพศของผู้เสียหายทุกคนทั่วไป โดยให้มีการแยกกระทำเป็นส่วนสำคัญ ให้มีสหวิชาชีพพนักงานอัยการร่วมสอบสวนด้วย ก็จะส่งผลทำให้ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมน้อยที่สุด

ประเด็นที่สี่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีลหุโทษหรือที่มีโทษปรับอย่างเดียว

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความผิดอาญาทั่วไปและความผิดลหุโทษ ในส่วนของความผิดลหุโทษ (Petty Offences) คือ ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีโทษเบาหรือโทษที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งตามกฎหมายแล้วได้กำหนดโทษของความผิดประเภทนี้ไว้ ว่าความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถึงแม้ว่าความผิดลหุโทษจะยอมความกันไม่ได้ก็ตาม แต่หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก พนักงานสอบสวนก็ย่อมมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ซึ่งจะทำได้ก็ต่อเมื่อความผิดอาญาเล็กน้อยได้อันจะส่งผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามที่บัญญัติไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและสอบสวนคดีอาญาบางประเภท พ.ศ.

2521 พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้แก่ 1. คดีโทษปรับสถานเดียว เสียค่าปรับในอัตราสูง ตามมาตรา 37 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2. ความผิดที่เป็นลหุโทษหรืออัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา 37 (2) (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 3. เปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น ตามมาตรา 37 (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แต่ทั้งนี้ในกรณีเด็กล้วน ตามมาตรา 73 ประกอบมาตรา 74 กฎหมายกำหนดว่าหากเด็กซึ่งมีอายุยังไม่เกินสิบสองปี และเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กล้วน ไม่ต้องรับโทษ พนักงานสอบสวนจึงไม่สามารถเปรียบเทียบคดีที่เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีกระทำความผิดลหุโทษได้ แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 79 บัญญัติว่า ในคดีที่มีโทษปรับอย่างเดียว ถ้าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด นำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น มาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติแห่งมาตราดังกล่าวนักกฎหมายมุ่งให้มีการชำระค่าปรับ ในกรณีที่เด็กกระทำความผิดนั้นกฎหมายก็ไม่ได้มีขั้นตอนหรือหลักเกณฑ์ในการเรียกตัวผู้ปกครองของเด็กนั้นมาเพื่อดักเตือนแต่อย่างใด ในขณะที่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เองนั้น กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนมาดักเตือน ซึ่งเป็นการกระทำความผิดของเด็กกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กในคดีลหุโทษหรือที่มีโทษปรับอย่างเดียว ว่าให้พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบปรับนั้นสามารถเรียกผู้ปกครองเด็กมาดักเตือนได้ ซึ่งการที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ และเมื่อพิจารณาตามมาตรา 39 จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดไว้ว่าการฟ้องยอมระงับไปเมื่อคดีอาญาลิกกันตามมาตรา 37 ดังนั้น เมื่อนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 มาใช้บังคับกรณีการเปรียบเทียบปรับเด็กอายุกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 19 ปี จึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเพราะไม่ใช่การกระทำความผิด และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3 เกี่ยวเนื่องกับผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายก็ไม่ได้บัญญัติเรื่องการให้ความยินยอมในกรณีนี้ไว้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ พนักงานสอบสวนจึงอาจเปรียบเทียบปรับได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเสียก่อน แม้กระทั่งในกรณีที่เด็กกระทำความผิดมีอัตราโทษอย่างสูง กฎหมายก็ไม่ได้มีขั้นตอนหรือหลักเกณฑ์ให้พนักงานสอบสวนสามารถเรียกตัวผู้ปกครองของเด็กนั้นมาเพื่อดักเตือนแต่อย่างใด หากแต่กฎหมายกลับให้มีเพียงการเปรียบเทียบปรับอย่างเดียวนั่นเอง ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้อาจทำให้เด็กไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด หรืออาจทำให้เด็กเกิดการกระทำความผิดซ้ำได้อีก เพราะคิดว่าความผิดเพียงเล็กน้อยก็แค่เสียค่าปรับไม่ได้เดือดร้อนอะไร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเรื่องการเปรียบเทียบปรับในกรณีที่เด็กกระทำความผิดร้ายแรง โดยกำหนดให้เมื่อเด็กมีการกระทำความผิด

เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบ เพื่อเป็นการห้ามและให้ผู้ปกครองดูแลเด็กมากขึ้น ไม่ให้มีการกระทำความผิดอีก ทั้งนี้ แม้ว่าความผิดจะเป็นเพียงความผิดเล็กน้อยก็ตาม ควรเรียกผู้ปกครองเด็กมาตักเตือนด้วย โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีที่ปรึกษากฎหมายก็ได้

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ทั้ง 4 ประเด็น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีอาญา (มาตรา 133 ทวิ)

เดิม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการหลอมนต่อผู้ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการรวมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยื่นคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร”

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เป็น “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการหลอมนต่อผู้ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการรวมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็น

คำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยื่นคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บันทึกภาพและเสียงในชั้นสอบสวน

เดิม ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการใช้บันทึกภาพและเสียงในชั้นสอบสวน

ควรเพิ่มเติม มาตรา 130/1

เป็น “การถามปากคำผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

3. ปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนผู้เสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศ

เดิม ไม่มีกฎหมายบัญญัติการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนคดีในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหายหรือพยานนั้น

ควรเพิ่ม มาตรา 134/5

เป็น “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ”

4. ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีลหุโทษหรือที่มีโทษปรับอย่างเดียว

เดิม มาตรา 37 บัญญัติว่า “คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา”

เห็นควรเพิ่ม มาตรา 37 วรรคสอง แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เป็น “ความผิดตามอนุมาตรา (2)หรือ (3) ในกรณีเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ได้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนต้องเรียก บิดามารดา ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ใช้อำนาจปกครองมารับทราบด้วย”

เอกสารอ้างอิง

เขตไท่ ลังการ์พินธุ์. “หลักนิติธรรมของประเทศอังกฤษ และประเทศไทย : ความหมายและสาระสำคัญ.”

วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 8. 2 (พฤศจิกายน 2558): 30-31.

คณิต ฌ นกร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564.

จันทร์สม จันทร์อินทร์. “ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553.” วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก 7. 1 (มกราคม-เมษายน 2564): 609.

เฉลิมวุฒิ บัวบาน. “บทบาทของพนักงานอัยการ: ศึกษากรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 11. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 210.

จิตาภา นุศรีอัน. “การใช้เทคโนโลยีในการสอบสวน : ศึกษาการบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนโดยภาพและเสียง.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. สาขากฎหมายอาญา. คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558.

ศรัณยา สี่มา. “การสอบสวนในคดีอาญา.” วารสารร้อยเรื่องเมืองไทย. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สำนักวิชาการสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา. (2564): 1-2.

ศิริชัย หาญเกิดพงษ์ชัย และอัจฉริยา ชูตินันท์. “ปัญหาทางกฎหมายในการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน.” วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 5. 3 (เมษายน-กรกฎาคม 2560): 595.

โสภณ. รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. ครั้งที่พิมพ์ 12. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2564.

แอล คูปลาตร์ และวิจิ ตรีลูตตานนท์. คำสอนกฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2561.